

21 FEBRUARIE 2021

Ziua Internațională a Limbii Materne

“LA MULȚI ANI LIMBA ROMÂNĂ”

Ziua Internațională a Limbii Materne a fost proclamată de Conferința Generală a UNESCO în noiembrie 1999 (30C/62). La 16 mai 2009, Adunarea Generală a ONU a făcut apel prin rezoluția A/RES/61/266 „să promoveze conservarea și protecția tuturor limbilor utilizate de popoarele lumii”. Prin aceeași rezoluție, Adunarea Generală a proclamat anul 2008 ca Anul Internațional al Limbilor, pentru a promova unitatea în diversitate și înțelegerea internațională prin multilingvism și multiculturalism.

De aceea considerăm ca este normal ca în această zi să fim primii care doreasc să arate, pe pagina de Facebook și pe SITE-ul Organizației noastre, câteva aspecte privind marea și grandoarea limbii pe care o vorbim de mii de ani ca Români.

Cioran zicea, mai în glumă, mai în serios, că “să treci de la limba română la limba franceză e ca și cum ai trece de la o rugăciune la un contract”.

De ce e limba română așa o limbă unică? Nu că vrem noi, românii obișnuiți, ci pentru că o admiră de la înălțimea propriilor studii chiar lingviștii și istoricii străini, cărora nu le putem reproșa subiectivitatea.

Așadar, azi, de Ziua Internațională a Limbii Materne, să cunoaștem 11 motive care *saltă* limba de baștină a lui Brâncuși pe podiumul „pietrelor” rare ale omenirii.

1. Româna e singura limbă romanică care a supraviețuit în părțile acestea ale Europei. Rămâne un mister cum de s-a întâmplat așa, în condițiile în care pe-aici au trecut valuri peste valuri de barbari, cu ale lor limbi slavice (din estul Eurasiei) sau uralice (din nordul Eurasiei).

Altfel spus, popoare cuceritoare cu graiuri „bolovănoase”, puternice, care-au îngenunchat limba latină pe oriunde au trecut. Mai puțin la noi.

2. Româna-i veche de 1700 de ani. Și că-i veche n-ar fi cine știe ce motiv de lauri, dar e veche în acel fel în care, de-am călători în timp în Țara Românească acum 600 de ani, nu ne-ar fi deosebit de greu să înțelegem ce le spunea unul ca Mircea cel Bătrân ostașilor săi.

Poate vă pare de la sine înțeles, dar adevărul e că foarte puține limbi din lume și-au păstrat „trunchiul” întreg. Limba lui Shakespeare sau cea a lui Napoleon nu se pot lăuda cu așa o stare de conservare.

3. Dintre limbile latine, doar româna are articolul hotărât „enclitic”, adică atașat la sfârșitul substantivului. Spunem „fata”, „băiatul”, „tabloul” și nu „la fille”, „le garçon”, „le tableau”, cum ar fi în franceză.

Chestia asta ne conferă o melodicitate intrinsecă-n grai, plus o concizie-n exprimare. Practic, ne e de-ajuns un singur cuvânt ca să ne facem înțeleși atunci când ne referim la un obiect sau la o ființă anume. Ei, majoritatea popoarelor au nevoie de două cuvinte pentru asta.

4. „Se scrie cum se aude.” Se scrie cum se aude, dar vine la pachet cu sute de particularități de pronunție pe care noi, români fiind, le punem în aplicare ușor, natural, fără să le pritocim.

N-avem nevoie de manualul de fonetică la capul patului pentru ca organul din cavitatea bucală să se miște într-un fel când rostim „ceapă”, și în alt fel când rostim „ea”. Chiar dacă grupul de vocale e același. Pentru vorbitorii de arabă, de pildă, regula asta se învață cu creionul sub limbă – sunt dintre cei cărora le vine greu.

5. Lingviștii spun că, cel mai și cel mai bine, româna s-ar asemena cu dalmata, din care istoria păstrează doar câteva sute de cuvinte și propoziții. Problema cu dalmata e că nu mai circulă. Sunt 0 vorbitori de dalmată pe Terra în acest moment, și probabil c-așa vor rămâne până la finalul veacurilor.

Dalmata a fost declarată limbă moartă pe 10 iunie 1898. Este data decesului ultimului ei vorbitor, croatul Tuone Udaina, care o stăpânea parțial. Înainte să moară, Udaina a mărturisit că limba îi e familiară încă din mica copilărie, că își amintește „ca prin vis” pe părinții lui conversând, uneori, în această limbă.

6. Româna e limba cu al treilea cel mai lung cuvânt din Europa. „PNEUMONOLTRAMICROSCOPICSILICOVOLCANICONIOZĂ”, 44 de litere. Definiște o boală de plămâni care se face prin inhalarea prafului de siliciu vulcanic. Interesant e că boala nu prea se face, deci nici cuvântul nu se folosește.

7. Limba română e intrată în patrimoniul UNESCO, alături de Bariera de Corali din Australia, Marelui Zid Chinezesc ori Statuia Libertății. Româna a intrat în patrimoniul imaterial al lumii prin două cuvinte. E vorba de „dor” și „doină”, două cuvinte intraductibile, concluzionează UNESCO.

Dor”și „doină” se comportă mai degrabă ca niște diamante roz decât ca niște alăturări de sunete – exprimă emoții într-atât de specifice culturii noastre încât traducerea lor în alte „glasuri” ar fi o contrafacere. Nu mai e nevoie să precizăm că tot ele trec drept cele mai bogate în sens substantive din română.

8. Alt aspect unic în lume, româna „dirijează” cuvintele latine după regulile balcanice. Vocabularul e, vorba vine, „italienesc”, dar rânduiețile gramaticale sunt de tip slav. Apar și coabitări între cele două registre, latin și slav.

Concret, genul dativ și genitiv au aceeași formă (ca-n latină), timpul viitor și perfect se formează după o regulă hibrid între latină și slavă, dar infinitivul se evită (ca-n limbile slave).

9. Nicio altă limbă nu folosește atâtea zicători și expresii. Româna e printre puținele limbi în care „câinii latră și ursul merge”. E limba cu cele mai absurde imagini proverbiale, dar și limba în care proverbele, deși tot un fel de metafore, sunt considerate limbaj accesibil, limbaj „pe înțelesul tuturor”.

Proverbele astea, spun specialiștii, exprimă cea mai intimă preocupare a poporului român – sensul să fie bogat, dar fraza scurtă. Să spui mult în foarte puține cuvinte (la asta se referea și Alecsandri în celebra „românul s-a născut poet”). Cu titlu de curiozitate, cele mai numeroase zicători autohtone au ca subiect înțelepciunea – aproximativ 25% din totalul frazelor-proverb.

10. La fel de luxuriantă se dovedește româna și-n ceea ce privește numărul de cuvinte. Președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, ne dă de înțeles că româna-i între primele 8 limbi ale lumii. Ultima ediție a „Marelui Dicționar al Limbii Române” adună 170.000 de cuvinte. Asta-n condițiile în care autorii au lăsat de-o parte diminutivele, și alea vreo 30.000.

11. La cât de veche e pe teritoriul european, româna ar trebui să aibă dialecte – adică limba locuitorilor din Banat, de pildă, să fie mult-diferită de cea a locuitorilor din Maramureș (vezi triada spaniolă-bască-catalană din Spania).

Și totuși, nu-i cazul limbii române, în „curtea” căreia există graiuri și regionalisme, însă nu dialecte.

Filologi ca Alexandru Philippide și Alf Lombard susțin că, iarăși, din punctul ăsta de vedere, **româna e un fenomen fără precedent în lume.**

OPSFPR